

9.10.2025

Valtioneuvoston päätös Etelä-Karjalan hyvinvointialueen hakemukseen lisärahoituksesta vuosille 2025 ja 2026

Asia

Etelä-Karjalan hyvinvointialue on 2.6.2025 hakenut hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021), jäljempänä *rahoituslaki*, 11 §:ssä tarkoitettua lisärahoitusta riittävien peruspalvelujen turvaamiseen yhteensä 83 miljoonaa euroa vuodelle 2026. Hyvinvointialue on 27.6.2025 täydentänyt hakemustaan siten, että se hakee lisärahoitusta myös vuodelle 2025 yhteensä 14,9 miljoonaa euroa.

Valtiovarainministeriö on 18.6.2025 asettanut valmisteluryhmän käsittelemään Etelä-Karjalan hyvinvointialueen lisärahoitushakemusta. Valmisteluryhmän tehtävä on rahoituslain 11 ja 26 §:n mukaisesti arvioida Etelä-Karjalan hyvinvointialueen hakeman lisärahoituksen myöntämisen edellytyksiä sekä mahdollisesti tarvittavan lisärahoituksen määrää ja hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Valmisteluryhmän toimikausi oli 24.6.2025–31.8.2025. Valmisteluryhmän toimikautta jatkettiin 21.8.2025 tehdyllä päätöksellä 21.9.2025 asti. Valmisteluryhmän muistio valmistui 19.9.2025.

Valmisteluryhmässä ministeriöt ja Etelä-Karjalan hyvinvointialue eivät saavuttaneet yhteisymmärrystä hyvinvointialueen lisärahoituksen tarpeesta. Ministeriöt olivat yksimielisiä siitä, ettei hyvinvointialueella ole vuodelle 2025 oikeutta lisärahoitukseen ja että vuotta 2026 koskevan lisärahoituksen osalta hakemus on ennenaikainen.

Rahoituslain 26 §:n mukaan valtioneuvosto päättää lisärahoituksesta valtiovarainministeriön esityksestä, joka pohjautuu edellä mainittuun ministeriöiden ja hyvinvointialueen yhteiseen valmisteluun. Päätösesitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäministeriön kanssa.

Päätös

Valtioneuvosto on tänään yleisistunnossaan päättänyt hylätä Etelä-Karjalan hyvinvointialueen hakemuksen täydennyksineen lisärahoituksesta

- 1) vuodelle 2025 rahoituslain 11 §:n perusteella, koska ei ole osoitettu, että rahoituksen taso vuonna 2025 vaarantaisi mainitussa pykälässä tarkoitettulla tavalla perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen alueella ottaen huomioon myös hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisääteiset tehtävät; ja
- 2) vuodelle 2026 rahoituslain 5–11 ja 26 §:n perusteella ennenaikaisena.

Perustelut

1. Sovellettava lainsäädäntö

Rahoituslain 11 §:n mukaan, jos rahoituksen taso muutoin vaarantaisi perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueella on oikeus saada rahoituslain 2–4 luvussa säädetyn lisäksi valtiolta rahoitusta se määrä, joka on tarpeen mainittujen sosiaali- ja terveystalvelujen ja pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi (*lisärahoitus*) ottaen huomioon hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisääteiset tehtävät. Lisärahoitusta koskevaan päätökseen voidaan ottaa palvelujen vaikuttavuutta, laatua, määrää tai järjestämisen tehokkuutta koskevia ehtoja. Lisärahoitus myönnetään valtion talousarvioon otettavasta määrärahasista.

Rahoituslain 26 §:ssä säädetään lisärahoituksen myöntämisestä. Valtiovarainministeriö asettaa lisärahoitusta koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveystalveluministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lisärahoituksen edellytyksiä, tarvittavan lisärahoituksen määrää sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Lisärahoitus on osa yksittäiselle hyvinvointialueelle kyseiselle varainhoitovuodelle maksettavaa yleiskatteellista rahoitusta ja lisärahoitus turvaa varainhoitovuoden rahoituksen tason siinä tilanteessa, jossa rahoitus ei muutoin olisi riittävä perusoikeuksien turvaamiseen kytkeytyvien palvelujen järjestämiseen. Lisärahoituksen myöntäminen liittyy siten nimenomaan kyseessä olevan

varainhoitovuoden rahoituksen tason riittävyyden arviointiin. Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös alueen mahdollisuuksiin tehdä omia toimenpiteitä rahoituksen riittävyyden turvaamiseksi. Jos rahoituksen tason todetaan uhkaavan vaarantaa perusoikeuksiin liittyvien palvelujen järjestämisen alueella, liitetään alueelle myönnettävään lisärahoitukseen ehtoja, joilla palveluiden järjestäminen ja niihin tarvittava rahoitus jatkossa voidaan turvata. Täten lisärahoituksen tarvetta ei ole mahdollista arvioida vielä tulevien vuosien osalta, vaan arvioinnissa tulee keskittyä talousarviovuoden tilanteeseen.

Rahoituslain 11 §:n perustelujen (HE 241/2020 vp, s. 945) mukaan lisärahoituksen tarpeen arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon, jossa hyödynnetään hyvinvointialueiden ohjausprosessissa saatua tietoa sekä muuta ajantasaista tietoa hyvinvointialueen taloudesta ja toiminnasta. Arviointiperusteina ovat muun muassa palveluiden saatavuuden toteutunut kehitys, arviot saatavuuden ongelmista ja hyvinvointialueiden mahdollisuuksista toteuttaa taloutensa ja toimintansa muutoksia sekä hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne.

Lisärahoituksen tarpeen arvioinnissa tarvittavaa tietoa saadaan rahoituslain 11 §:n perustelujen (HE 241/2020 vp, s. 945) mukaan eri lähteistä. Arvioinnissa käytettäviä hyvinvointialueen lakisäätteisten tehtävien järjestämistä ja taloutta koskevia tietoja saadaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021), pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) ja hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021), jäljempänä *hyvinvointialuelaki*, perusteella ohjaus- ja neuvotteluprosesseissa sekä hyvinvointialuelain perusteella hyvinvointialueiden toimittamista taloustiedoista (tilinpäätös-, osavuosikatsaus- ja kustannustiedot). Myös muuta hyvinvointialueiden talouden ja palvelujärjestelmän tilaa kuvaavaa, objektiivisesti arvioiden perusteltavissa olevaa tietoa, voidaan hyödyntää arvioinnissa.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 17/2021 vp, s. 24, PeVL 15/2018 vp, s. 24) on pitänyt hyvinvointialueen oikeutta lisärahoitukseen merkityksellisenä suhteessa hyvinvointialueiden rahoitusperiaatteen toteutumiseen sekä valtion viimekätiseen velvollisuuteen turvata perusoikeuksien toteutuminen. Perustuslain mukaiseen perusoikeuksien toteuttamisvelvoitteeseen kuuluu valtion vastuu huolehtia siitä, että perustuslain 121 §:n 4 momentissa tarkoitetuilla alueilla on käytännön edellytykset suoriutua tehtävistään (PeVL 26/2017 vp, s. 22, ks. myös PeVL 10/2015 vp ja PeVL 37/2009 vp). Budjettirajoitteella ei voida rajoittaa lakisäätteisten palvelujen saatavuutta (PeVL 26/2017 vp, s. 22–22, ks. myös PeVL 20/2004 vp, PeVL 63/2014 vp, PeVL 19/2016 vp). Sosiaali- ja terveyspalveluissa rahoitusperiaatteen merkitystä korostaa perustuslain 19 §:n 3 momentin ja 22 §:n mukainen turvaamisvelvollisuus. Ratkaisevassa asemassa hyvinvointialueille osoitettujen tehtävien asianmukaisen hoitamisen turvaamisessa on nimenomaan valtion rahoituksen riittävyys ja sen oikea kohdentaminen (PeVL 15/2018 vp, s. 21). Hyvinvointialueen rahoituksen

riittävyden ja perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisten oikeuksien turvaamisen kannalta merkityksellistä on, että lisärahoituksen saamiseen on edellytysten täytyessä oikeus, eikä myöntäminen riipu tältä osin valtioneuvoston harkinnasta (PeVL 17/2021 vp, s. 24).

Rahoituslain 11 §:n perusteluissa (HE 241/2020 vp, s. 944–945) todetaan, että perustuslain mukainen rahoitusperiaate tässä yhteydessä viittaa erityisesti siihen, että voimavarojen on annettava mahdollisuudet saada lain mukaisesti perustellun tarpeen mukaisesti riittävät sosiaali- ja terveystaloudelliset sekä pelastustoimen palvelut. Voimavarojen riittävyttä tulee tällöin arvioida viime kädessä yksilöiden tarpeen, eikä keskimääräisen väestön perusteella.

Lisärahoituksen tarpeen arvioinnissa voidaan kuitenkin päätyä myös siihen, että alueen rahoituksen todetaan olevan riittävä. Rahoituslain 11 §:n perustelujen (s. 946) mukaan, jos olisi arvioitavissa, että esille tuodut ongelmat eivät johdu siitä, että hyvinvointialueen rahoituksen taso lähtökohtaisesti olisi liian alhainen, vaan hyvinvointialue pystyisi omilla päätöksillään turvaamaan palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueita tulisi ohjata toteuttamaan valtion ja hyvinvointialueiden ohjaus- ja neuvotteluprosessissa todettuja hyvinvointialueilla toteutettavissa olevia kustannusten hallinnan kannalta välttämättömiä toimenpiteitä ja muita mahdollisia toimenpiteitä.

Koska rahoituslaissa säädettyjen lisärahoituksen myöntämisperusteiden mukaan lisärahoitus on tarkoitettu kuluvan vuoden palvelujen rahoituksen turvaamiseen, sitä ei myönnetä myöskään edellisten vuosien alijäämän kattamiseen. Jos hyvinvointialue ei saa katettua alijäämää hyvinvointialueissa säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi laissa säädettyjen edellytysten täytyessä käynnistää arviointimenettelyn.

Oikeuskanslerin päätöksessä 23.4.2025 hyvinvointialueiden talousnormiston ja järjestämisvastuuta määrittävän lainsäädännön välisestä ristiriidasta (OKV/3069/10/2024) todetaan (s. 25 ja 28) lainsäädännön perusteella olevan selvää, että lisärahoitus on selkeästi tarkoitettu ensisijaiseksi menettelyksi tilanteessa, jossa rahoituksen taso vaarantaa palveluiden järjestämisen perusoikeuksien toteuttamisen turvaavalla tavalla ja lisärahoituksen hakeminen on alueen ensisijainen keino rahoituksen riittävyden vaarantaessa perustuslaissa ja laissa edellytetyt palvelut. Oikeuskansleri toteaa päätöksessä (s. 25–26), että yleisellä tasolla valtion velvollisuus on huolehtia siitä, että hyvinvointialueille annettava rahoitus on riittävää, ja hyvinvointialueiden velvollisuus on huolehtia siitä, että palveluja ei jätetä järjestämättä. Ei voida kuitenkaan välttyä siltä, että hyvinvointialueiden voi olla välttämätöntä priorisoida ja karsia joidenkin palvelujen osalta joitakin toimintoja siltä osin kuin lainsäädäntö jättää palveluiden järjestäjälle harkintavaltaa. Epäselvässä tilanteessa hyvinvointialueen on lisärahoitusta hakiessaan selvittäessään hakemuksensa perusteita pyrittävä osoittamaan, mitä sellaisia keinoja alueella käytännössä olisi

käytettävissään taloutensa tasapainottamiseksi ja alijäämänsä kattamiseksi, jotka eivät vaaranna perusoikeuksia. Toisaalta valtioneuvoston päättäessä asiasta on asiaa valmistelevalle ministeriöllä selvittämisvelvollisuus ja päätöksen osalta perusteluvelvollisuus.

2. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen hakemus

Etelä-Karjalan hyvinvointialue on 2.6.2025 hakenut valtiolta lisärahoitusta alueen asukkaiden tarpeiden mukaisten riittävien peruspalvelujen turvaamiseen 83 miljoonaa euroa vuodelle 2025. Lisärahoitushakemuksen mukaan ilman 83 miljoonan euron lisärahoitusta hyvinvointialueen rahoitusasema vuonna 2026 vaarantuu sen kattaessa alijäämänsä hyvinvointivointialuelain 115 §:n mukaisessa aikataulussa. Hyvinvointialueen on tämän vuoksi mahdotonta suoriutua kaikista lakisääteisistä velvoitteistaan siten, että se takaisi lainsäädännön edellyttämät riittävät palvelut tasapuolisesti kaikille hyvinvointialueen asukkaille.

Lisärahoitushakemuksen mukaan alueen vuoden 2025 talousarviopäätöksenteon yhteydessä on vahvistettu taloussuunnitelma vuosille 2025–2028 siten, että aiempina vuosina kertyneet alijäämät tulevat katetuiksi kokonaisuutena vasta vuoden 2028 lopussa. Vuoden 2025 talousarvio ja vuosien 2025–2028 taloussuunnitelma perustuvat niin sanotun skenaario 3:n mukaisiin hyvinvointialueen toiminnan ja talouden tasapainottamismahdollisuuksiin¹. Etelä-Karjalan hyvinvointialue on todennut, että valtioneuvoston oikeuskanslerin 23.4.2025 antaman päätöksen mukaisesti lisärahoituksen hakeminen on ensisijainen toimenpide hyvinvointialuelain 115 §:n mukaisen alijäämien kattamisvelvoitteen täyttämiseksi².

Etelä-Karjalan hyvinvointialue on 27.6.2025 täydentänyt lisärahoitushakemustaan. Täydennyksen mukaan hyvinvointialue hakee lisärahoitusta myös vuodelle 2025 yhteensä 14,9 miljoonaa euroa vuoden 2025 talousennusteen mukaisen rahoituksen riittämättömyyden perusteella. Perusteena täydennyksen mukaan on se, että valtion rahoitus vuodelle 2025 on edellä mainitusti riittämätön suhteessa alueen palvelutarpeisiin.

Täydennyksen mukaan hyvinvointialue on toteuttanut ja toteuttaa vuonna 2025 kattavasti ne sopeuttamistoimet, jotka skenaario 3:n perusteella on realistisesti

¹ Skenaario 3:n on katsottu sisältävän suurimmat mahdolliset tasapainottamistoimet, joiden toteuttaminen on mahdollista ilman lakisääteisten palvelujen merkittävää vaarantumista.

² Etelä-Karjalan hyvinvointialue on valmisteluryhmän työskentelyn aikana täsmentänyt 2.6.2025 toimitettua hakemustaan siten, että alueen näkemyksen mukaan oikeuskansleri on 23.4.2025 antamassa päätöksessään todennut, että lisärahoituksen hakeminen on hyvinvointialueen käytettävissä olevien sopeuttamiskeinojen rajojen tultua vastaan ensisijainen toimenpide, jotta alueen hyvinvointialuelain 115 §:ään perustuvien alijäämien kattamisvelvoitteen toteuttaminen alueella ei vaaranna perusoikeuksien toteutumista alueella.

mahdollista toteuttaa vaarantamatta merkittävästi alueen lakisääteisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastuspalveluiden järjestämistä. Ilman lisärahoitusta hyvinvointialue ei pysty kattamaan alueen taseeseen kertyneitä vuosien 2023–2024 alijäämiä vuonna 2026. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan alijäämät ovat syntyneet siirtymävaiheen riittämättömästä rahoituksesta. Lisäksi hyvinvointialue katsoo täydennyksessään, että lisärahoitusta koskevassa normistossa ei rajata lisärahoituksen myöntämisedellytysten arviointia vain kulloinkin käsillä olevaan varainhoitovuoteen ja siihen, millainen palvelujen toteutumista kuvaava tilanne on juuri lisärahoituksen käsittelyhetkellä.

3. Vuodelle 2025 haetun lisärahoituksen arviointi valmisteluryhmässä

Valmisteluryhmä arvioi vuodelle 2025 haetun lisärahoituksen edellytyksiä. Arviointiperusteina olivat rahoituslain esitöiden mukaisesti olleet muun muassa palveluiden saatavuuden toteutunut kehitys, arviot saatavuuden ongelmista ja hyvinvointialueen mahdollisuuksista toteuttaa taloutensa ja toimintansa muutoksia sekä hyvinvointialueen taloudellinen tilanne.

Valmisteluryhmä tarkasteli Etelä-Karjalan hyvinvointialueen palvelujen järjestämistä toiminta- ja taloustietojen perusteella hyödyntäen sosiaali- ja terveydenhuollon osalta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Valtiokonttorin tietopohjaa, THL:n tekemää arviointia, valvontaviranomaisten selvityksiä sekä hyvinvointialueen toimittamia vastauksia valmisteluryhmän lisäkysymyksiin ja muita aineistoja. Pelastustoimen osalta hyödynnettiin myös pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO:n tietopohjaa, sisäministeriön ja hyvinvointialueen tekemiä vuosittaisia selvityksiä, Etelä-Suomen aluehallintoviraston asiantuntija-arvioita ja viimeisimmän valvontakäynnin muistiota, sisäministeriön ja aluehallintovirastojen vuoden 2025 aikana tehtyjen tietopyyntöjen vastauksia sekä Etelä-Karjalan hyvinvointialueen omavalvontaraportteja.

3.1. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen

Valmisteluryhmä tarkasteli Etelä-Karjalan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden toteutunutta kehitystä.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue on järjestänyt **terveydenhuollon palvelut** vuonna 2025 varsin kattavasti, eikä riittävien terveystalouden palvelujen järjestämisen ole osoitettu vaarantuneen. Perusterveydenhuollon avosairaanhoitoon pääsyssä ei lainsäädännön velvoitteiden näkökulmasta ole havaittu erityisiä haasteita tai merkittäviä poikkeamia maan kokonaistilanteeseen nähden. Suun terveydenhuollossa hoitotakuu toteutuu kohtuullisesti, eikä lainsäädännön velvoitteiden näkökulmasta palvelujen järjestämisessä ole havaittu erityisiä haasteita. Erikoissairaanhoitoon pääsyssä ei lainsäädännön velvoitteiden

näkökulmasta ole havaittavissa erityisiä haasteita tai maan kokonaistilanteeseen nähden merkittäviä poikkeamia. Erikoissairaanhoidossa hoitoon pääsy säädetyissä määräjaoissa (nk. hoitotakuu) toteutuu toukokuun 2025 tietojen mukaan kokonaisuudessaan kohtuullisesti. Ensihoidon palvelusuunnitelman mukaan vuonna 2023 palvelutasopäätöksen tavoiteajat ylittyivät ydintaajaman osalta yli kymmenen prosenttia, muun taajaman osalta alle kymmenen prosenttia ja asutun maaseudun osalta yli kymmenen prosenttia.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen järjestämät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut eivät vuonna 2025 ole **vammaisten henkilöiden palvelujen** osalta vaarantuneet. Valvontaviranomaisten havainnoissa vammaispalvelut eivät nouse esiin. Hyvinvointialueen omavalvonnan kautta ei myöskään ole tullut esiin vakavia epäkohtia vammaispalveluissa. Hyvinvointialue on valmisteluryhmässä tuonut esiin joitakin epäkohtia vammaispalvelulainsäädännön velvoitteiden toteuttamisessa, esimerkiksi hakemusten käsittelyajoissa ja palveluiden saatavuudessa syrjäseuduilla. Valmisteluryhmässä ei kuitenkaan noussut esiin viitteitä laajamittaisesta vammaisten henkilöiden palvelujen vaarantumisesta. Alueen mukaan työllistymistä tukevia palveluja järjestetään yli lakisääteisen velvoitteen.

Ikääntyneiden palvelut Etelä-Karjalan hyvinvointialueella vastaavat pääosin asiakkaiden tarpeisiin, eivätkä palvelut ole vaarantuneet. Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012) mukainen henkilöstömitoitus (0,6 työntekijää/asiakas) iäkkäiden henkilöiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa alittui THL:n tilastotietojen³ mukaan keväällä 2025 viidessä yksikössä (mitoitus 0,59), mikä on useammassa yksikössä kuin erällä muilla samankokoisilla hyvinvointialueilla. Hyvinvointialueen valmisteluryhmässä syyskuussa 2025 esiin tuoman tiedon mukaan pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoitus on 0,60–0,61 ja lyhytaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoitus on 0,65–0,7. Mitoitusta seurataan hyvinvointialueella säännöllisesti.

Työikäisten sosiaalihuollon palvelut eivät ole hyvinvointialueella vaarantuneet ja työikäisten sosiaalipalvelujen resurssi on riittävällä tasolla. Toimeentulotukihakemusten käsittely toteutuu hyvinvointialueella lakisääteisessä määräjassa muuta maata paremmin.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen järjestämisen tilanne hyvinvointialueella on kokonaisuutena hyvä, vaikka henkilöstön saatavuudessa on joidenkin ammattiryhmien osalta ollut haastetta. Palvelut ovat pääosin lakisääteisten vaatimusten mukaisia, eikä valmisteluryhmässä saatujen tietojen

³ THL. Vähimmäishenkilöstömitoituksen alittaneet yksiköt huhtikuussa 2025.

perusteella ole arvioitavissa palvelujen vaarantumista. Palvelujen painopiste on varhaisessa ja ennaltaehkäisevissä palveluissa ja sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio esimerkiksi lasten ja nuorten mielenterveyden haasteisiin vastaamisessa on kansallisesti korkealla tasolla.

Valmisteluryhmässä käsiteltyjen tietoaineistojen perusteella valmisteluryhmä totesi, että lakisääteiset palvelut eivät kokonaisuutena ole vuonna 2025 vaarantuneet Etelä-Karjalan hyvinvointialueella. Valmisteluryhmässä käytettävissä olleen aineiston perusteella on kuitenkin arvioitavissa, että joidenkin lakisääteisten palvelujen turvaamisessa on hyvinvointialueella vuonna 2025 ollut (yksittäisiä) puutteita. Saatujen selvitysten perusteella on kuitenkin voitu todeta, että sosiaali- ja terveystaloudessa olleisiin puutteisiin on hyvinvointialueella puututtu tai ne johtuvat henkilöstön saatavuuden ongelmista, joita esiintyy laajasti eri hyvinvointialueilla. Nämä ongelmat eivät lähtökohtaisesti johdu rahoituksen tason riittämättömyydestä tai ovat luonteeltaan sellaisia, joita ei pystytä lisärahoituksella ensisijaisesti korjaamaan.

3.2. Pelastustoimen järjestäminen

Valmisteluryhmä arvioi myös pelastustoimen palvelujen toteutumista alueella. Etelä-Suomen aluehallintovirastolla ei ole yhtäältä käynnissä Etelä-Karjalan hyvinvointialueen pelastustoimen palveluja koskevia korjausmääräyksiä eikä toisaalta käsittelyssä kanteluita, jotka koskisivat hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen laatua tai saatavuutta. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen pelastustoiminnan, onnettomuuksien ehkäisyn tai väestönsuojeluun varautumisen palveluiden saatavuudessa ei ole myöskään havaittu merkittäviä puutteita.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue on järjestänyt pelastustoimen palvelut vuonna 2025 varsin kattavasti, eikä riittävien pelastustoimen palvelujen järjestämisen ole valmisteluryhmässä saatujen tietojen perusteella osoitettu vaarantuneen.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen pelastustoimen vuoden 2025 käyttötalouden nettokustannukset ovat nousseet 33,5 prosenttia kunnilta siirtyneeseen nettokustannustasoon verrattuna. Kustannusten nousu selittyy vuokrien nousulla, sisäisten vyörytysten kasvulla sekä leasing-vuokrauksella, ICT-kustannusten kasvulla sekä yleisten elinkustannusten nousulla. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen pelastustoimi on jatkanut sopeuttamistoimia vuoden 2025 aikana.

3.3. Hyvinvointialueen taloudellinen tilanne vuonna 2025

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen talousarvio vuodelle 2025 on laadittu 14 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Arvio koko vuoden tuloksesta on tästä hieman parantunut. Tilinpäätösennusteen (15.8.2025) mukaan vuoden 2025 alijäämäksi arvioidaan 13,3 miljoonaa euroa. Hyvinvointialue on valmisteluryhmän

kokouksessa 9.9.2025 arvioinut vuoden 2025 alijäämäksi noin 13,1 miljoonaa euroa.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen tilinpäätösennusteen mukaan alueen toimintamenot vuonna 2025 ovat yhteensä 689,6 miljoonaa euroa ja rahoitusmenot noin kolme miljoonaa euroa. Toimintatulojen määrä on 83,6 miljoonaa euroa ja valtion rahoitus on 605,5 miljoonaa euroa. Näin ollen toiminta- ja rahoitusmenot ylittävät yhteenlasketut toimintatulot sekä valtion rahoituksen ja vuosikate olisi siten vuonna 2025 noin 3,6 miljoonaa euroa negatiivinen. Poistoja ja arvonalentumisia tilinpäätösennusteessa olisi noin 9,9 miljoonaa euroa.

Hyvinvointialueen vuoden 2025 talousarvioon sisällyttämien sopeutustoimien (ns. skenaario 3) euromäärä on yhteensä 16,6 miljoonaa euroa. Talousarvion mukaisten sopeutustoimien lisäksi hyvinvointialueen on vuoden 2025 aikana toteutettava vuoden 2024 lopulla päätetyt vuodelle 2025 kohdennetut, yhteensä 3,3 miljoonan euron sopeutustoimet. Hyvinvointialue on valmisteluryhmässä vahvistanut saavuttavansa vuonna 2025 sopeutustoimille asetetun 19,9 miljoonan euron tavoitteen. Lisäksi hyvinvointialue on vahvistanut, että jos suunnitellut sopeutustoimet eivät kaikilta osin toteudu alkuperäisesti suunnitellun mukaisina, ne korvataan varainhoitovuoden aikana muilla toimenpiteillä tavoitellun 19,9 miljoonan euron säästötavoitteen saavuttamiseksi.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen maksuvalmius vuonna 2025 on valmisteluryhmässä käsiteltyjen tietojen mukaan ollut hyvä. Hyvinvointialueelle siirtyi vuonna 2023 Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymältä noin 91 miljoonan euron rahavarat. Hyvinvointialue on sijoittanut osan kassavarallisuudesta rahasto-osuuksiin (rahoitusomaisuusarvopaperit) ja purkanut niitä vuoden aikana maksuvalmiuden turvaamiseksi. Tämä menettely on koskenut paitsi jäljellä olevaa siirtynyttä kassavarallisuutta, myös osittain alkuvuoden suurempaa valtion rahoituserää. Vuoden 2025 toisen neljänneksen raportoitujen toteumatietojen perusteella alueen rahavarat ovat yhteensä noin 52 miljoonaa euroa, josta rahasto-osuuksien osuus on noin 51 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueen esittämän arvion mukaan rahasto-osuudet puretaan osittain vuoden 2025 lopussa, minkä lisäksi kuukausittain nostetaan lyhytaikaista lainaa maksuvalmiuden turvaamiseksi. Hyvinvointialue on hyödyntänyt lyhytaikaista lainaa, minkä vuoksi sen ei ole tarvinnut purkaa kaikkia sijoituksia. Hyvinvointialue on valmisteluryhmässä tuonut esiin, että rahastosijoituksilla saatu tuotto ylittää lyhytaikaisen lainan kulut, minkä vuoksi alue ei ole pitänyt rahastojen täysimääräinen purkamista tarkoituksenmukaisena. Hyvinvointialueella ei ole maksuvalmiusongelmia, eikä se ole nostanut lyhytaikaista lainaa palvelujen järjestämisen turvaamiseksi. Hyvinvointialueen kassan (rahasto-osuuksien ja rahavarojen) arvioidaan olevan selvästi positiivinen myös vuoden 2025 lopussa.

4. Valtioneuvoston kokonaisarvio vuoden 2025 lisärahoitustarpeesta

Etelä-Karjalan hyvinvointialuetta koskevien talous- ja toimintatietojen sekä lisärahoitusta selvittäneen valmisteluryhmän saamien selvitysten perusteella valtioneuvostolle on muodostunut kokonaisarviointiin perustuva näkemys, että hyvinvointialueen järjestämät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut eivät tietyistä lakisääteisten palvelujen turvaamisessa havaituista puutteista huolimatta ole valtion rahoituksen riittämättömyyden vuoksi vaarantuneet vuonna 2025. Lisäksi voidaan valmisteluryhmälle toimitettujen selvitysten perusteella arvioida, että Etelä-Karjalan hyvinvointialueen palvelut eivät myöskään loppuvuonna 2025 vaarannu valtion rahoituksen tason riittämättömyyden vuoksi.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan hyvinvointialueen hakemuksessa ja valmisteluryhmässä esiin tuodut ongelmat eivät johdu siitä, että hyvinvointialueen rahoituksen taso olisi lähtökohtaisesti liian alhainen. Valmisteluryhmässä saadun selvityksen perusteella valtioneuvosto katsoo, että hyvinvointialueella olisi ollut ja on edelleenkin varainhoitovuonna mahdollisuuksia omilla päätöksillään toteuttaa palvelujen järjestämistä vaarantamatta sopeutustoimenpiteitä rahoituksen riittävyuden turvaamiseksi. Etelä-Karjalan hyvinvointialue on tehnyt paljon välttämätöntä yhteensovittamista ja kehittämistyötä, mutta mahdollisuuksia toimintojen uudistamiseen ja järjeistämiseen on edellä todetun mukaisesti edelleen.

Edellä selostetun perusteella hyvinvointialuetta ohjataan toteuttamaan toteutettavissa olevia kustannusten hallinnan kannalta välttämättömiä toimenpiteitä ja muita mahdollisia toimenpiteitä. Hyvinvointialueella on velvollisuus kohdentaa ensisijaisesti yleiskatteellista rahoitusta lakisääteisten palvelujen turvaamiseen. Hyvinvointialueen tulee tehdä talouden tasapainon saavuttamiseksi sopeutustoimia sen verran kuin on mahdollista ilman, että perustuslaissa jokaiselle turvatut riittävät sosiaali- ja terveystyöpalvelut ja pelastustoimen palvelut vaarantuvat lainvastaisella tavalla.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen vuoden 2025 tilinpäätöksen alijäämäksi arvioidaan tilinpäätösennusteen mukaan noin 13,3 miljoonaa euroa. Talouden alijäämäisyys ei kuitenkaan itsessään kerro hyvinvointialueen oikeudesta saada lisärahoitusta, sillä lisärahoituksen edellytyksenä tulee tarkastella myös niitä toimenpiteitä, joita hyvinvointialue voi itse tehdä rahoituksen tason riittävyuden turvaamiseksi. Hyvinvointialueen maksuvalmius on hyvä eikä hyvinvointialueella ole maksuvalmiusongelmia. Hyvinvointialueella ei myöskään ole ollut tarvetta nostaa lyhytaikaista lainaa lakisääteisten palvelujen järjestämisen turvaamiseksi.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen erikoissairaanhoidon (sis. somaattinen erikoissairaanhoido ja päivystystyöpalvelut) asukaskohtainen kustannus on vuonna 2024 ollut 1 729 euroa koko maan keskiarvon ollessa 1 366 euroa per asukas. Hyvinvointialueen järjestämän erikoissairaanhoidon ja koko terveydenhuollon

kustannuskehitys on ollut Manner-Suomea nopeampaa, ja hyvinvointialue käyttää terveydenhuollon palvelujen järjestämiseksi paljon vuokratyövoimaa.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan Etelä-Karjalan hyvinvointialueella olisi ollut ja on edelleen kuluvana vuonna mahdollisuuksia toteuttaa terveydenhuollon järjestämisessä sopeutustoimia lakisääteisiä palveluja vaarantamatta. Ottaen huomioon, että hyvinvointialueen erikoissairaanhoidon on valtakunnan kalleimpien joukossa ja erikoissairaanhoidon merkitys hyvinvointialueen taloudelle on suuri, hyvinvointialueen olisi tarkoituksenmukaista keskittyä terveydenhuollon palvelujärjestelmän (sis. palveluketjut, palvelujen porrastuksen ja palveluverkko) sekä erityisesti erikoissairaanhoidon toiminnan optimointiin kustannusten kasvun hillitsemiseksi.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan Etelä-Karjalan hyvinvointialueella olisi lisäksi ollut ja on edelleen kuluvana vuonna mahdollisuuksia toteuttaa palveluja vaarantamatta sopeutustoimia lasten, nuorten ja perheiden palvelujen järjestämisessä esimerkiksi tarkastelemalla lastensuojelun sosiaalityön mitoitusta ja kotiin annettavien palvelujen kriteereitä.

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 20 §:ää (741/2024) muutettiin 1.1.2025 lukien siten, että vanhusten ympärivuorokautisen hoidon lakisääteistä henkilöstömitoitusta alennettiin. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että valmisteluryhmässä saatujen selvitysten mukaan Etelä-Karjalan hyvinvointialue käynnisti lainmuutosta vastaavien toimien toimeenpanon vasta huhtikuussa 2025.

Edellä selostetun lisäksi valtioneuvosto arvioi valmisteluryhmässä käsiteltyjen tietojen perusteella, että hyvinvointialueella olisi ollut ja on edelleen käytössä useita mahdollisuuksia yhtäältä sopeuttaa toimintojaan varainhoitovuoden kuluessa rahoituksen riittävyden turvaamiseksi lakisääteisten palvelujen toteuttamiseen ja toisaalta uudelleen kohdentaa valtion rahoitusta toimintoihin, joiden lakisääteisen tason toteuttamisessa on havaittu muita kuin vakavia puutteita. Näitä keinoja olisivat ainakin määrärahasidonnaisten tehtävien myöntämiskriteerien tarkastelu ja tiukentaminen, ei-lakisääteisistä tehtävistä luopuminen tai niiden keventäminen, palvelurakenteen ja henkilöstörakenteen tarkastelu, ei-tarkoituksenmukaisen vuokratyövoiman käytön vähentäminen, sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella tehtävä yhteistyö ja muiden hyvinvointialueiden kanssa tehtävä yhteistoiminta sekä palvelujen saatavuuden muutokset sellaisissa toiminnoissa, joissa palvelua annetaan tällä hetkellä lakisääteistä määräaikaa nopeammin.

Vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa edellä kuvattuja toimenpiteitä hyvinvointialueen toiminnassa on huomattavan paljon, jolloin niiden kustannusvaikutuksen yksityiskohtainen arviointi osana lisärahoitushakemuksen käsittelyä on ollut haastavaa. Valtioneuvosto katsoo valmisteluryhmässä arvioidun mukaisesti, että Etelä-Karjalan hyvinvointialueen osalta kustannushyötypotentialiaali kaikilla edellä

kuvatuilla toimenpiteillä olisi kuitenkin vähintään useita miljoonia euroja sekä vuonna 2025 että tulevina vuosina.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota myös siihen, että uudistustyön eteenpäin viemisessä korostuu Etelä-Karjalan hyvinvointialueelle hyvinvointialueneuvotteluissa marraskuussa 2024 annettu suositus, jonka mukaan hyvinvointialueen on vauhditettava palveluverkon keventämistä.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue perustelee lisärahoituksen tarvetta sillä, että palvelut vaarantuisivat erityisesti loppuvuonna 2025, jos alueen tulee varautua hyvinvointialuelain 115 §:ssä edellytetyllä tavalla alijäämän kattamiseen vuoden 2026 loppuun mennessä. Lisärahoitusoikeuden, -tarpeen ja -määrän arvioinnissa ei tarkastella hyvinvointialueelle kertynyttä alijäämää tai sen kattamista, vaan tarkastelun kohteena on alueen varainhoitovuonna käytettävissä olevan rahoituksen riittävyys lakisääteisten tehtävien järjestämisen kustannuksiin. Koska rahoituslaissa säädettyjen myöntämisperusteiden mukaan lisärahoitus on tarkoitettu kuluvan vuoden palvelujen rahoituksen turvaamiseen, lisärahoitusta ei myönnetä alijäämän kattamiseen. Jos hyvinvointialue ei saa katettua alijäämää hyvinvointialuelaissa säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi laissa säädettyjen edellytysten täytyessä käynnistää arviointimenettelyn.

5. Vuodelle 2026 haettu lisärahoitus

Etelä-Karjalan hyvinvointialue on hakenut lisärahoitusta vuodelle 2026 alueen asukkaiden tarpeiden mukaisten riittävien peruspalvelujen turvaamiseen yhteensä 83 miljoonaa euroa. Valtioneuvosto katsoo ministeriöiden valmisteluryhmässä toteaman näkemyksen mukaisesti, että hakemus vuoden 2026 lisärahoituksen osalta on ennenaikainen.

Lisärahoituksesta säädetään rahoituslain 2 luvussa osana varainhoitovuodelle maksettavaa yleiskatteellista rahoitusta. Lisärahoitus turvaa yksittäisellä hyvinvointialueella varainhoitovuoden rahoituksen tasoa siinä tilanteessa, jossa rahoitus ei muutoin olisi riittävä perusoikeuksien turvaamiseen kytkeytyvien palvelujen järjestämiseen. Lisärahoituksen myöntäminen liittyy siten nimenomaan kyseessä olevan varainhoitovuoden rahoituksen tason riittävyyden arviointiin.

Rahoituslain 11 §:n perustelujen mukaan lisärahoituksen tarpeen arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös alueiden mahdollisuuksiin tehdä omia toimenpiteitä rahoituksen riittävyyden turvaamiseksi. Jos rahoituksen tason todetaan uhkaavan perusoikeuksiin liittyvien palvelujen järjestämisen alueella, liitetään alueelle myönnettävään lisärahoitukseen ehtoja, joilla palvelujen järjestäminen ja niihin tarvittava rahoitus jatkossa voidaan turvata. Täten lisärahoituksen tarvetta ei ole mahdollista arvioida vielä tulevien vuosien osalta, vaan arvioinnissa tulee keskittyä talousarviovuoden tilanteeseen.

Rahoituslain 26 §:n mukaan lisärahoitus maksetaan mahdollisimman pian sitä koskevan valtioneuvoston päätöksen tekemisen jälkeen. Myös tämä osoittaa lisärahoituksen myöntämisen vuodelle 2026 olevan tässä vaiheessa ennenaikaista.

Muutoksenhaku

Rahoituslain 30 §:n mukaan, jos hyvinvointialue on tyytymätön päätökseen hyvinvointialueen lisärahoituksen myöntämisestä, hyvinvointialueella on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä päätöksen tehneelle viranomaiselle oikaisuvaatimus. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Kunta- ja alueministeri

Anna-Kaisa Ikonen

Lainsäädäntöneuvos

Merja Salmi